

# האם יש לנו את "הלוקסוס" להזנת הישגים משפטיים, ויהיו אשר יהיו?

## אנטואן שלחת<sup>1</sup>

(\*) אין ספק כי פסיקתו של בית המשפט העליון, שהתנגד להחלטת שר הפנים הישראלי (שקיבל אור ירוק מראש הממשלה) שמנעה מעמיתנו הסופר עללא' חליחל לנסוע לבירות לקבלת פרס ספרותי ערבי ובינלאומי מכובד – היא פסיקה שהסירה מדרכו מחסום משפטי שמהווה הישג משפטי חשוב שיירשם בעיקר לזכותו של מרכז "עדאלה", ועולה בקנה אחד עם סדר יומו הפטריוטי. התועלת העתידית הטמונה בהישג זה יכולה להיות מנת חלקם של אזרחים ערבים נוספים. אני סבור כי הישגים כאלה, ויהיו אשר יהיו, צריכים להישאר בבחינת יעד בפנינו. הם אינם סובלים פרשנויות לא רלוונטיות, או הוספת מטענים עודפים מיותרים עליהם – ובו בזמן – מבלי להיתלות באילנות גבוהים שכאילו מה שאירע ב"פרשת חליחל" יכול לחול מהיום והלאה באופן אוטומטי על פרשיות דומות, כי המערכה עודנה בראשית דרכה.

ברור לכל כי חלק חשוב ממאבקנו כאן, מטבע הדברים, הוא חלק משפטי שנגזר ממאבק האזרחות – שכמעט אין חולק כי הנחיצות של ניהולו בכל האמצעים העומדים לנו. לכן, אין לנו את "הלוקסוס" של לא להעריך את מה שהושג, (שלא לומר לזלזל בו) במסגרת מסלול הקשיים, ואף הבעייתיות לפעמים, הכרוכים בו. הרי כל מי שעניו בראשו, אינו יכול לעצום אותן אל מול המשמעות שהישגים אלה טומנים בחובם, מבחינת הפוטנציאל של הדיפת מתקפה שלטונית שזוממת הצרת טבעת החנק על הקיום הערבי בארץ זו, ואשר מקבלת תאוצה חמורה מאוד בתקופה האחרונה. אף אם יש מי שבחרו לשתוק, משום מה, לשמור על שתיקה אל מול צדדים מסוימים בתוצאה של מתקפה זו, הרי יש לומר בכנות כי על אף הסלמתה, מאז הקמת ממשלת בנימין נתניהו לפחות, דבר שמצריך חיזוק האחדות והשורות של המאבק הציבורי, מה שקורה בפועל אינו בבחינת העדפת התהליך של חיזוק עמדת החברה הערבית על כל גווניה. מכאן, המאבק להשגת פסיקת בית המשפט העליון, כמו בפרשה זו, נגד הליך דכאני ושרירותי שכופה שר הפנים בחיזוקו של ראש הממשלה, יכול להוות "נקודת אור" בפני הציבור הרחב ברגע שהוא דורש ללכת עמוק יותר במאבק או העימות הציבורי עם השלטונות הישראליים שאינם רוצים בטובתנו. זוהי, במילים פשוטות, "נקודת אור" שאין לנו את "הלוקסוס" לבזבז אותה, ובמיוחד תחת אווירה בינלאומית חדשה גוברת בה ההתעניינות העולמית, הרשמית והתקשורתית, באופייה של ישראל שעד כה הניבה את ההיפוך של אמירתו המפורסמת של דוד בן גוריון שקבעה כי "עתידנו אינו תלוי במה יאמרו הגויים אלא במה יעשו היהודים", ותפקידנו הנדרש בחיזוק אווירה זו והובלת מהלכה לאפיקים אפקטיביים.

לכל דבר זמנו ומקומו המתאימים. כמו שלמאבק הציבורי זמן ומקום מתאימים – אף שמאבקם של הערבים כאן פתוח לכל הזמנים והמקומות – הרי גם למאבק המשפטי זמן ומקום. אין סתירה בין שני המאבקים שאחד משלים את השני.

כל מה שנאמר אינו מבטל התייחסות לדברים הבאים:

<sup>1</sup>הסופר הוא סופר, מחזאי, מבקר ספרות, מתרגם, ועיתונאי.

(\*) 1 - בית המשפט העליון התנגד לשר הפנים בעניין הנידון, ולמיטב ידיעתי לא הייתה התנגדות כלשהי מצד השב"כ לנסיעת חליחל לבירות. מכאן, החלטת בית המשפט היא בבחינת חריג שאינו מבטל את הכלל שאומר כי הממסד הביטחוני הישראלי עונו בעל המילה האחרונה, ואף הפוסק, העליון בכל מה שקשור לחירויות האזרחים הערבים כאן. בכל אופן, אפשר לומר כי זה איננו הממסד המשפטי שמתגאה יום ולילה ב"גבולות" הדמוקרטיה הישראלית.

(\*) 2- שאלת הקשר הפעיל עם העולם הערבי הוכרעה באופן היסטורי ועקרוני, בנוסף לכך שהוא מתקיים באופנים מינימאליים שונים. עם זאת, השאלה היא: האם הוא על סדר יומה של ההנהגה הערבית כאן? שאלה זו אינה נובעת משומקום, כי אם הייתה אכן קיימת אז היא מחייבת קביעת תוכנית פעולה שתסייע לקידומה. אולי הגיע הזמן להרהר בתוכנית כזו, בתנאי שתוצג על ידינו בפני שרי התרבות הערביים. אז אפשר לדרוש הסרת "מחסומים משפטיים" ערביים שגם הם מגבילים קיומו של קשר פעיל זה אף ברמת הפרט. אולי ההתרשלות בשאלה זו הינה התרשלות באחריות הקולקטיבית.

(\*) 3 - בנוסף לדברים הנ"ל, התרבות הייתה שאלת מפתח בהזנת מאבקים של הפלסטינים כאן על הזהות, והיא סיפקה שמן למנורתה הדולקת. על אף כל ההתפתחויות הפוליטיות – הפנימיות, האזוריות והעולמיות – התרבות עדיין שומרת על עמדה מתקדמת במאבק על הזהות שעוד לא תם. הכוונה איננה להזנה מגייסת, למרות חשיבותה, אלא ההזנה השכלתנית, שכלית תרבותית, שמשקלה הסיגולי הולך ועולה לאור המתקפה החמורה על התרבות הערבית והאסלאמית בעולם. כמו שהתרבות הערבית בכל השתקפויותיה לא נעדרה במאבק על הזהות, אותו ניהלו הפלסטינים כאן במשך כל השנים מאז 1948, אז תרבות זו איננה אמורה להישאר נוכחת היום בלבד, אלא לחזק את התחברותה עם כל צדדי החיים הפוליטיים כאן. חיזוקו של קשר זה מחייב את חשיפתנו לכלל היבטי התופעות התרבותיות האיכותיות שמחזקות את השייכות הלאומית ומעצימות את האופק התרבותי על סמך בסיס זה. אפשר לומר, מבלי לחשוש מהפרזה, כי נוכחותה של התרבות הערבית ותרומתה להגנת הזהות, הובילה לחיזוק רצונו של הרוב המכריע של הפלסטינים כאן ושל הרוב המכריע של כוחותיהם הפוליטיים באשר לשייכותם הערבית. הדעה הרווחת אצלם היא שנוכחות זו יכולה להתחזק יותר ויותר, אם היא תעמוד במרכז היעדים של פרויקטים תרבותיים ערביים, שיהיו ביוזמה מתואמת עם מקבלי ההחלטות הערביים עצמם.